

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וא"ו תשרי, ה'תשכ"ז

חלק א – יו"ל לשבת ויום הכיפורים, ה'תשע"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתים לבריאה

לזכות

דאברושא בת רבקה שיינא

שניאור זלמן בן דאברושא

בקשר עם יום הולדת שלהם

לשנת הצלחה בגשמיות וברוחניות

ולאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

מתוך שמחה וטוב לבב

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסמערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

כה ע"ה שנת ה'תש"ב,
דרוש'ן נ. י.

הרב זידיהו הווא"א שלי

נא אעצן דען יאר'ס הרב'ס
האז אעצן יאר'ס

אום ודרשה!

אנאמט הטנה, המגדה דעם ועל צו יאמא אסאך
אזרעה, יונג דעה אהדיץ דרפס, דרפס כ"א אבדא אטרי
אמאק דעזר, באא-דודי נחמ אמת צפונא ט"ו אדניץ און
הקלאיפס, אקדי נחמ כה דדריאמא הלפונה דאמרה ויא.

דרשה אמאק יאם וטניס צוקומ

אדאמא מילאמאן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת שבת קודש ויום הכיפורים הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות וא"ו תשרי ה'תשכ"ז — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס). וכן צילום כתי"ק של ג' מכתבים שזכה לקבל הרה"ג והרה"ח מזקני רבני אנ"ש הור"ח אי"א נו"מ ומשפיע ישיבת תורת מהר"ש הלוי ע"ה לויטין (לקראת ראש השנה תשל"ב, תשל"ג ותשל"ד).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ההילולא וא"ו תשרי, ה'תשנ"ב
ברוקלין, נ. י.

©

Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5772 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד. שיחת יום ג', וא"ו תשרי, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. בנוגע לעשרת ימי תשובה כותב הרמב"ם²: "אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרת הימים שבין ראש השנה ויום הכיפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד, שנאמר³ דרשו ה' בהמצאו" — כדברי הגמרא⁴ בנוגע לפסוק "דרשו ה' בהמצאו": "התם ביחיד .. אימת .. אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוהכ"פ", שאז יש ליחיד את כח הרבים.

כלומר: כיון שבימים אלו הקב"ה הוא "בהמצאו" (ומה גם שיש בקשה או ציווי מיוחד "דרשו ה'" (וכן בהמשך הכתוב⁵: "קראוהו בהיותו קרוב"), הרי מובן שאז התשובה "מתקבלת .. מיד", ומזה גופא מובן גם שהיא "יפה ביותר"⁶ (משא"כ בכל השנה כולה, שאין ענינים אלו). ומובן, שכיון שהקב"ה הוא "בהמצאו .. בהיותו קרוב", צריכה להיות שמחה מיוחדת שאינה בכל השנה כולה.

ב. ובהקדמה — שלכאורה, ובפרט לפי מאמר העולם, ענין התשובה הוא היפך ענין השמחה.

אבל האמת אינה כן, ובפרט בנוגע לעשי"ת, כשהקב"ה הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב" — שהרי אפילו אצל מלך בשר ודם הסדר הוא, שכאשר המלך מתקרב ונעשה מצוי, אזי אין מקום להראות תנועה של עצבות והיפך השמחה, ועאכ"כ כשמדובר אודות מלך מלכי המלכים הקב"ה; ואדרבה: דוקא בזמן שהקב"ה הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב" צריכה להיות שמחה מיוחדת שאינה בכל השנה כולה.

אך לכאורה אינו מובן: איך מתאים הדבר עם ענין התשובה, שכיון שצריכה להיות קשורה עם חרטה על העבר, הרי בהכרח שתעורר רגש של היפך השמחה, מצד ההתבוננות שישנו העבר שצריך להתחרט עליו בחרטה גמורה!?

ויובן ע"פ ביאור רבינו הזקן בתניא⁷, אודות ההתבוננות בהיחס של

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ד.ה. יא. הסליחות, ה'תשכ"ז.
דרגלין, נ. י.

הבית הזה הוא מילא נא,
אניץ תורה ואניץ דין ימי
הרש"א ה"ז

אזים זכרתי!

אנחותי הנני גועל ועל כל ימי ימי, אע"פ,
אניץ דרפתי, או זרע אצור, דרפתי ינה אורה ומענה,
אנת ה' צלתי. ונתת את אפיו, אנטעציו ונטתה איל,
ולגבי הנני גועל אנתי צריכות ואמה זרע יאמתי
אויזות זרע.

דרפתי נפשיה ונעשה אצור אצור
אניץ אנת צריכות

(3) ישע"י נה, ו.

(4) ר"ה יח, א. וש"נ.

(5) ראה לקמן ס"ט ואילך.

(6) ראה לקו"ש שם הערה 29.

(7) ראה הנסמן בלקו"ש שם הערה 10.

(1) תוכן שיחה זו נכלל בשיחה שהוגהה

ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה (בשילוב

שיחת ש"פ האזינו שנה זו) בלקו"ש חכ"ט ע'

203 ואילך.

(2) ה' תשובה פ"ב ה"ו.

"מלך גדול ורב" אל "איש הדיוט ושפל אנשים .. המוטל באשפה", ש"יורד אליו ממקום כבודו (על כסאו בהיכלו) כו"ג, ועד שרוצה להתאכסן ולדור אתו עמו בביתו, והיינו, שהוא יהי בבחי' "אושפזיכך לגבורה"¹⁰ — שהתבוננות זו בהכרח שתעורר שמחה גדולה ביותר.

וביחד עם זה, אין סתירה לכך שתהי' אצלו תנועה הפכית — "בכי' תקיעא בלבאי מסטרא דא" (כלשון הזהר¹¹ שמביא רבינו הזקן בתניא¹²):

מצד אחד — תובעים שיהי' ענין השמחה; ומצד השני — צריכה להיות תשובה אמיתית, הקשורה עם ההתבוננות בהעבר שמתחרט עליו חרטה גמורה [ועד לחרטה כזו ש"יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם" (כדברי הרמב"ם¹³), שבשביל זה יש צורך בחרטה גדולה ביותר, שעוקרת את האפשרות ש"ישוב עוד לכסלה"¹⁴ ח"ו]. ובפרט לפי דעת הרמב"ם¹⁵ ש"צריך לפרוט את החטא". וגם לדעת הפוסקים האחרונים שאין צורך בכך, וכפי שפוסק גם רבינו הזקן בשולחנו¹⁶ ש"אם לא פרט את חטאיו, אלא אמר סתם חטאתי, יצא ידי מצות ווידוי" — הרי צריך להיות אצלו החשבון-צדק כו', שמעורר רגש של מרירות.

ולא זו בלבד שאין סתירה בין רגש המרירות שבתשובה ("בכי' תקיעא בלבאי מסטרא דא") לשמחה שמצד התשובה ("חדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא"), אלא יתירה מזה, ואדרבה — שהשמחה היא לפי ערך המרירות, והיינו, שככל שתגדל המרירות מסטרא דא (בגלל שיש צורך גדול יותר בענין התשובה באופן של חרטה על העבר), כך תגדל יותר השמחה מסטרא דא, כמובן מהמשל של רבינו הזקן מ"מלך גדול ורב" שיוורד אל "איש הדיוט ושפל אנשים" מבלי הבט על כך ש"מוטל באשפה", וא"כ, ככל שתגדל יותר שפלותו של האיש ההדיוט, גדול יותר הפלא שאעפ"כ יורד המלך אליו, ובמילא גם השמחה היא גדולה יותר.

ג. וזהו גם הדבר-פלא שעשי"ת מתחילים בימי ר"ה ומסיימים ביוהכ"פ, שבהם מודגש שהתשובה היא מתוך שמחה (שהרי בר"ה אסור לומר ווידוים כו"¹⁷, וביוהכ"פ אסור ללבוש שק¹⁸).

וכיון שהתחלת וסיום עשי"ת היא באופן כזה, הרי זה מורה על

8 תניא פמ"ו.

9 שם פל"ג.

10 שם פל"ד.

11 ח"ג עה, א.

12 ספלי"ד.

13 שם ה"ב.

14 תניא אגה"ת פ"א.

15 שם ה"ג.

16 או"ח סתר"ד ס"ד. וש"נ.

17 ועד ש"מצוה לאכול ולשתות ולשמוח

בראש השנה" (שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תקצז),

וכידוע אריכות השקו"ט אם מותר להתענות

בר"ה, וגם אם בלילה או ביום (ראה שם ס"ה).

18 נתבאר בארוכה בלקו"ש שם.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

כה יאי הס'ימות, ה'תשכ"ז
דנוע'ל, נ. י.

הרה"ק וברכה הו"מ א"ש נ"ל
אפ"ן רבין א"ש ופ"ק י"ט
ת"מ אהר"ט א"ש ה"א

אלום וזכרה

א' רשת ה"נה ה"משה, ה"שג' ע"אין ו"ע' פ' י"א
א"ש וזכרה זכרה, ה"נ' ד"ש א"היון ב"רפ"א א"ש א"ש
ד"מ' נ"מ'ה ו"מ'ה זכרה א"ש וזכרה

ד"ש א"ש וזכרה

ו"רוד נ"מ' א"ש א"ש וזכרה א"ש וזכרה

א"ש וזכרה א"ש וזכרה

ד"מ' ה"שג' וזכרה א"ש וזכרה
[Signature]

הוספה

[בי"ה] ד' תשרי ה'תשי"א

הרה"ח הווי"ח אי"א נו"מ וכו' מהור"מ שי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו: ת"ח על שנסתדר ענין הרב... כן יתן השי"ת שלום ושלוחה בארמנותינו גם להבא. בטח ע"פ מכתביו השתדלו, ומשתדלים **בכל** אופנים המתאימים, שיתרבה מספר התלמידים, וזהו סגולה היותר טובה שתהי' המגבית בהצלחה. ואין נזקק לסגולות אחרות.

מה שכותב בענין האשה מרת... שתי' שלפרקים חולמת חלומות רעים וכו' — בטח אומרת ק"ש שעל המטה — אם עדיין לא חדלו, תבדוק המזוזה שעל הדלת חדר משכבה. כן לפני השינה תקרא איזה ספור בסי' הזכרונות או בסי' השיחות ותצייר במחשבתה צורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ. וכל זה תעשה לכל הפחות כארבע שבועות גם **לאחרי** שפסקו החלומות. בהנוגע להילדה... תי' — (בודאי בירר או יברר עמה עתה שבאה מביאה טהורה) — הנה כבקשתו, הזכרתי' בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ וגם ביום ראש השנה העבר. ולפי דעתי, **נוסף על זה**, יציע להורי' שיחיו, שיקחו על עצמם **שלאחרי** שתבריא הילדה תי' **לגמרי**, ידפיסו ספר מאמרי או שיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, היינו שיתנו על זה או שני אלפים וחמש מאות שקל. ולהוראה אשר **בטחונם חזק** בהשי"ת אשר הוא רופא כל חולי בני ובנות ישראל, ישלחו עתה על חשבון זה שקל אחד לקה"ת, **לא יותר**. ואם יעשו כזה, מובטחני שכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ יגין עליי, שתהי' בריאה ושלומה, וכשתגדל — וועט זי אַליין ליענען דעם ספר שידפיסו. אם סכום כזה אין ביכלתם **עתה**, זאָלן זיי ניט נתפעל ווערן, כי אם יחליטו בנפשם לתתו בשלימות לתכלית זה — הרי **על הקב"ה** להמציא דרכים ואופנים שיוכלו להביא החלטתם הטובה לידי פועל בזמן שתקוים ברכת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ לרפואה שלימה של הילדה תי'. כמובן, **לא** יפרסמו כל ענין זה. אם יחליטו לטוב כנ"ל, טוב שישלחו הדולר לקה"ת **קודם** יום הכיפורים הבע"ל.

הפי"נ של ב"יב שיחיו ששלח — קראתים על הציון בער"ה, ובהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ברי"ה, ויתן השי"ת לכולנו חתימה וגמר חתימה טובה בטוב הנראה והנגלה בתוך כלל ישראל.

המחכה לבשו"ט ופ"ש כל החבורה תי'

מ. שניאורסאהן

נדפסה בתשורה (העכט, תשס"א).

מהור"מ: העכט. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ז אגרת י"ז, ובהנסמן בהערות שם. חכ"ט אגרת יא"קפה.

האופן שבו צריך להקבע ענין התשובה גם בימים שבינתיים — שאין סתירה בכך שביחד עם המרירות שבעבודת התשובה, נדרשת גם שמחה גדולה ביותר, בגלל שמלך מלכי המלכים הקב"ה יורד אליו כו', ובפרט בעשי"ת, "בהמצאו... בהיותו קרוב" יותר מאשר בכל השנה כולה (אף שגם אז הרי זה באופן ש"אלקים קרובים אליו"¹⁹), ובלשון החסידות²⁰: קרוב המאור אל הניצוץ.

ואדרבה — כל אחד מחזק את השני: ככל שתגדל השמחה יותר, תגדל יותר גם החרטה על העבר והקבלה טובה על להבא; וככל שתגדל יותר החרטה על העבר בגלל החשבון — צדק, תגדל יותר השמחה מזה שהקב"ה הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב".

וכאשר לומדים ענין זה בתורה — הרי כיון שהתורה היא "חיינו ואורך ימינו"²¹, אזי ניתוסף חיות באופן ההנהגה בעשי"ת, שנעשה אצלו ענין החדוה וענין הבכ"י בבת אחת ובאותו ענין (כי, ההתחלקות היא רק בנוגע להגוף, אבל הענין עצמו אחד הוא).

ומזה באים ל"זמן שמחתנו", ובפרט ל"שמחת בית השואבה", שהיתה קשורה גם עם ענין התשובה, כדברי הגמרא²² שאז היו אומרים "אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו", ואעפ"כ היתה שמחה גדולה ביותר, עד כדי כך, ש"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"²³.

* * *

ד. בהמשך להאמור לעיל שיכול להיות ענין אחד שמעורר הן שמחה וחדוה והן הענין ההפכי מזה — הרי מצינו כן בספרי²⁴ בנוגע לאהבה ויראה, "שאיך לך אהבה במקום יראה ויראה במקום אהבה אלא במדת המקום בלבד", כמ"ש "ואהבת את ה' אלקיך"²⁴, ו"את ה' אלקיך תירא"²⁵. אמנם, ענין זה הוא בנוגע לסיבה ומקור ושורש לתנועת החדוה והתנועה ההפכית; אבל בנוגע להתגלות בגוף האדם, הרי זה באופן שזה "מסטר דא" וזה "מסטר דא".

ומזה מובן, שבנוגע לענין הגילוי — יש זמנים שמתגלית תנועת החדוה, ובה מוסתר הענין שמתעורר מצד השמחה, ולדוגמא: מצד השמחה מזה שהקב"ה הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב", מתעורר הצורך

(22) סוכה נג, רע"א.

(23) שם נא, א"ב.

(24) ואתחנן ו, ה.

(25) שם, יג.

(19) ואתחנן ד, ז. וראה ר"ה שם.

(20) דרך חיים יג, ריש ע"ד. כא, סע"ב.

צא, א. קונטרס העבודה ספ"ה.

(21) נוסח תפלת ערבית.

בענין ד"דרשו"; ויש זמנים שהענין ד"דרשו" בא בגלוי, ובו מוסתרת השמחה מזה שהקב"ה הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב".

וזהו החילוק שבין "זמן שמחתנו" לר"ה וכל עשיית עד ליוהכ"פ שנקראים "ימים נוראים"²⁶ — כפי שמבאר רבינו הזקן בארוכה בד"ה שוש אישי בדרושי ר"ה²⁷, שהעבודה דר"ה היא באופן ד"גילו ברעדה"²⁸, ש"רעדה תכסה את השמחה שלא תהא נראית ונגלית בחוץ, רק תוכו רצוף השמחה, ובהתגלות נראית ונגלית בחינת רעדה"; ואילו ב"זמן שמחתנו" — השמחה היא בגלוי, ובה מוסתר ענין הרעדה.

וכן הוא בעבודת כל השנה כולה בכללות הענין תומ"צ — כמדובר כמ"פ שכללות ופרטות נאמרו²⁹ — שזהו כללות החילוק בין תורה למצוות, שלימוד התורה הוא באופן של שמחה בגלוי, כמ"ש³⁰ "פיקודי ה' ישרים משמחי לב" (שלכן יש ימים שבהם אסור ללמוד תורה, כיון שמזה באה שמחה גלוי³¹), ואילו מצוות, הרי קיומם צריך להיות מצד קבלת-עול דוקא, כעבד הממלא פקודת האדון, שזוהי תנועה של צמצום וכיווץ, היפך התנועה של התפשטות והתרחבות שבענין השמחה.

ונקודת הענין — שגם כאשר ישנו ענין הרעדה, צריך להיות ענין הגילה, והיינו לפי שהקב"ה הוא באופן ש"אלקים קרובים אליו", ובפרט בעשיית, שאז הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב", וכמו"כ בימים טובים, "מקראי קודש"³², כדאיתא בזהר³³: "זמינין מקודש", כך, שתמיד צריכים להיות שני הענינים; החילוק הוא רק איזה ענין הוא בגילוי ואיזה ענין הוא בפנימיות.

ה. וענין זה מודגש גם בהפטרות יום א' דר"ה — הפטרת חנה:

השייכות של חנה לר"ה היא — כדאיתא בגמרא ובמדרשים³⁴ שכמה נשים נפקדו בר"ה, החל משרה, שלכן קורין ביום א' דר"ה: "וה"ש³⁵ פקד את שרה גו"³⁶, ובהתאם לכך מפטירין בחנה³⁶, שזהו כל סיפור המעשה עד שנפקדה חנה (כולל גם התפלה שפעלה זאת).

(26) ראה לקו"ת ר"פ עקב. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' שב. יהל אור ע' קכ. אוה"ת ואתחנן ס"ע קעט ואילך. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' של. ועוד.
(27) נצבים מז, א.
(28) תהלים ב, יא.
(29) ראה גם
(30) תהלים יט, ט.

(31) ראה תענית ל, טע"א.
(32) אמור כג, ב"ד.
(33) ח"ג צד, א ואילך.
(34) ר"ה יא, א. תנחומא וירא יז. ב"ר רפע"ג. ועוד.
(35) וירא כא, א.
(36) מגילה לא, א.

ומזה מובן, שהעובדה שהקב"ה הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב", פועלת על האדם התחתון (אפילו ללא רצונו) שגם אצלו יהי' הענין ד"בהמצאו" ו"בהיותו קרוב".

ומובן, שכאשר יהודי נמצא עם הקב"ה באופן ד"בהמצאו" ו"בהיותו קרוב" — אזי מתגבר אצלו יותר הצורך לבטל את הענין ד"עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם"⁶⁷.

ועוד זאת, שאז התשובה היא באופן שחודרת בפנימיותו כו'. והיינו, שמצד קירוב המאור (בלשון החסידות²⁰), שהוא המקור על כל ההארות וההמשכות כו', מתעורר גם ה"מאור" של היהודי — פנימיות נפשו, ובלשון הכתוב במזמור "לדוד ה' אורי" (שמתחילים לומר מר"ח אלול⁶⁸, בתור הכנה לעשיית): "בקשו פני את פניך הוי' אבקש"⁶⁹, היינו, שנעשה החיבור של הפנים והמאור שלמעלה עם המאור שלמטה — פנימיות ועצם הנפש.

וענין זה פועל שתהי' התשובה "מתקבלת מיד", ובמילא יכול להוסיף וליך "מחיל אל חיל"⁷⁰, מדרגא לדרגא, בענין התשובה גופא — מתשובה תתאה לתשובה עילאה (בלשון הזהר⁷¹), או מתשובה מיראה לתשובה מאהבה (בלשון הגמרא⁷²), והרי ע"י תשובה מאהבה "נעקק עונו מתחלתו"⁷³ (ולא באופן ש"מקצת שמו עליו"⁷³, שבעבר הי' לו שייכות לענין שאינו מצות ה'), ועד שאפילו "זדונות נעשו לו כזכיות"⁷⁴, שלכן עומד בדרגא כזו שאפילו צדיקים גמורין אין יכולין לעמוד בו⁷⁵, כיון שהתשובה היא שלימה ואמיתית.

ועי"ז ממשיכים כל הענינים למטה באופן שתהי' חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומבורכת "עד בלי די"⁷⁶, ועד לאופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁷⁷, "נחלה בלי מצרים"⁷⁸, כהיעוד דלעתיד לבוא, שיקויים למטה מעשרה טפחים ע"י עבודתינו באופן כזה במשך זמן הגלות, ומתוך שמחה אמיתית וטוב לבב.

* * *

(67) ישעי' נט, ב.
(68) מטה אפרים סתקפ"א ס"ו. וש"נ. וראה בארוכה שער הכולל פ"א סקכ"ח. וש"נ.
(69) תהלים כז, ח.
(70) שם פד, ח.
(71) ח"ג קכב, א ואילך.
(72) יומא פו, א.
(73) פרש"י שם.
(74) שם, ב.
(75) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. וראה דרמ"צ לט, ב. קצא, סע"א.
(76) מלאכי ג, יו"ד.
(77) ויצא כה, יד.
(78) שבת קיח, סע"א.

אביי, מידי דהוה אשרגא בטיהרא", ופירש רש"י, "נר בצהרים, מתוך שאינו צריך אינו נאה כו".

ומזה מובן, שענין היופי וענין השימוש תלויים זב"ז, והיינו, שיופי אמיתי, ע"פ תורה, שייך רק בדבר שמביא תועלת ע"י השימוש בו.

יא. ושני ענינים אלו — שימוש ויופי — ישנם בענין התשובה, שזהו מ"ש הרמב"ם ש"התשובה והצעקה יפה לעולם":

כיון ש"אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא"⁶¹, הרי יש צורך ושימוש בענין התשובה ("יפה" במשמעות של שימוש), כדי לכפר על העבר, ולהבטיח (ע"י הקבלה על להבא) שלא ישוב עוד לכסלה; וכיון שע"י התשובה נעשה "אהוב ונחמד קרוב וידיד" (כמ"ש הרמב"ם בהמשך הל' תשובה⁶²), הרי התשובה היא "יפה" גם במשמעות של יופי.

וממשיך הרמב"ם ש"בעשרת הימים שבין ראש השנה ויום הכיפורים (התשובה) היא יפה ביותר. . שנאמר דרשו ה' בהמצאו":

בעשרת הימים שבין ר"ה ליוהכ"פ שבהם הקב"ה הוא "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב", הצורך בענין התשובה כדי להיות "אהוב ונחמד קרוב וידיד" הוא גדול יותר מכמו בשעה שנמצא בריחוק מהקב"ה, "מרחוק הוי' נראה לי"⁶³; וכמו"כ גדולה יותר האהבה והידידות כו' (ענין היופי) כשנמצאים בקירוב להקב"ה, כפי שרואים בפועל למטה שאינה דומה ביטוי החביבות כו' כאשר נמצאים באותו מקום או כשנמצאים בריחוק מקום.

ועפ"ז יש לומר, שהראי' שמביא הרמב"ם ממה "שנאמר דרשו ה' בהמצאו", היא לא רק על סיום הפיסקא: "ומתקבלת היא מיד" (שזהו הפירוש הפשוט בדברי הרמב"ם, שכיון שהקב"ה הוא "בהמצאו", לכן ש"מתקבלת היא מיד"), אלא גם על מ"ש לפנ"ז ש"היא יפה ביותר" — דכיון שהקב"ה הוא "בהמצאו", אזי הצורך והיופי בענין התשובה (ב' הפירושים ד"יפה") הוא ביותר.

יב. והביאור בזה:

מבואר בחסידות — החל מדברי רבינו הזקן בתניא⁶⁴ באריכות הביאור — בפירוש הכתוב⁶⁵ "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", שכן הוא גם בהיחס של בניי, "אתם קרויין אדם"⁶⁶, ע"ש "אדמה לעליון"⁶⁶, אל האדם העליון שעל הכסא.

(61) קהלת ז, כ.

(62) פ"ז ה"ו.

(63) ירמ' לא, ב.

(64) משלי כז, יט.

(65) יבמות סא, רע"א. וש"נ.

(66) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.

ולאחרי סיפור המאורע והקורות, באים להעיקר — תפלת חנה, שהתחלתה: "עלץ לבי בה"³⁷, שזהו ענין של שמחה.

ו. ובמיוחד יומתק הענין:

איתא בגמרא במסכת ברכות³⁸: "כמה הלכתא רברוותא איכא למשמע מהני קראי דחנה", כפי שהגמרא מונה כמה פרטי הלכות שלמדים מתפלת חנה בנוגע לתפלת כל יום.

ויש לבאר זאת ע"פ דברי אדמו"ר הזקן שמביא אדמו"ר האמצעי בסידורו³⁹, שע"פ כוונות האריז"ל, נראה, שהענין שנפעל בר"ה על כללות השנה, שנקרא בלשון הקבלה בשם בנין ספירת המלכות, הנה באופן פרטי נעשה ענין זה בכל יום בשלש ברכות ראשונות דשמו"ע. וכיון שתפלת חנה שייכת לר"ה, ובמיוחד ליום א' דר"ה, התחלת הבנין — שייכת היא גם לענין התפלה שבכל יום ויום, שבו נפעל באופן פרטי הענין שנפעל בר"ה.

ז. ומענין זה באה ההוראה בהנוגע לכאו"א עד לדורנו זה בשנה זו:

ובהקדם תורת הבעש"ט בענין זה⁴⁰ (כמדובר באריכות בשנים הקודמות⁴¹), שפירש מ"ש⁴² "ויהי לפנינה ילדים ולחנה אין ילדים", ש"פנינה" קאי על לעו"ז, כמובן מדברי הגמרא⁴³ "שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו",

— והיינו, שכשם שבנוגע לשטן הנה רק הכוונה הפנימית בשרשה ומקורה היא "לשם שמים", אבל בגלוי למטה מציאותו של השטן היא באופן של היפך הסיוע לתומ"צ, כן הוא גם בנוגע לפנינה (שמחברים אותה עם השטן — "שטן ופנינה" בחדא מחתא), אף שבפנימיות היתה כוונתה לשם שמים, כמ"ש⁴⁴ "וכעסתה צרתה גו' בעבור הרעימה", "שתתרעם על שהיא עקרה ותתפלל"⁴⁵ —

ועל זה מתרעם ומתאונן הכתוב — כהמשך תורת הבעש"ט — שלפנינה יש ילדים, היינו, שכאשר מדובר אודות עניני העולם, אזי יש ילדים, שישנם כו"כ שעוסקים בזה, משא"כ בנוגע לחנה, שקאי על צד הקדושה, אזי "אין ילדים".

ומזה מובן גם בנוגע לפשטות הענינים — "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"⁴⁶.

(37) שמואל-א ב, א.

(38) לא, סע"א.

(39) עם דא"ח — רלו, ג.

(40) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)

בהוספות סמ"ד. וש"נ.

(41) ראה גם תו"מ חל"ח ע' 113 ואילך.

(42) שם א, ב.

(43) ב"ב טז, א.

(44) שם, ו.

(45) פרש"י ב"ב שם.

(46) שבת סג, א. וש"נ.

ובקהדמה שבודאי אין סתירה בין הפשט לדרוש ורמז וסוד שבדבר, וכידוע הראי' לזה — מההלכה שהאיסור דשעטנו הוא דוקא ב"שוע טווי ונוז" ביחד⁴⁷, דכיון שכולם נרמזים בתיבה אחת, הנה גם בפועל צריכים להיות כולם ביחד, ומזה מובן, שכיון שהפשט וכן הרמז והדרוש והסוד הם באותם התיבות, הנה לא זו בלבד שאין סתירה ביניהם, אלא עוד זאת, שהם באים כולם ביחד. ואדרבה: השלימות של הפשט היא דוקא כאשר ישנם בפנימיות גם כל שאר חלקי התורה, ועד"ז השלימות של שאר חלקי התורה היא דוקא כאשר הם מתאימים וקשורים ומאוחדים עם הפשט שבדבר. ובנוגע לעניננו:

כדי לפעול בשלימות את תוכן תורת הבעש"ט בענין חנה ופנינה בנוגע לפעולות בתומ"צ — יש לפעול ענין זה כפשוטו, היינו, שתמורת המצב שהי' בעבר, שלפנינה יש ילדים ולחנה אין ילדים, יהיו לחנה ריבוי ילדים, ועד ש"רבת בנים אומללה"⁴⁸ (כהמשך הכתובים, לאחר ההקדמה "עלץ לבי בה"), היינו, שגם ריבוי הבנים שהיו שייכים עד עתה לפנינה, יכרתו ("אומללה" מלשון כריתה⁴⁹) משייכותם לפנינה, ומכאן ולהבא יהיו שייכים לחנה.

ח. וזהו גם פשטות הענין שבר"ה נפקדה חנה, באופן שמתאים גם עם תוכן הענין ע"ד הדרוש:

כאשר ההנהגה בר"ה היא כדבעי, שאז מתפללים באופן של "מרת נפש"⁵⁰ עבור ילדים, "אל הנער הזה התפללתי"⁵¹, להעמיד ילדים באופן שיהיו קשורים לעולם עם מקדש ה' ומשכן ה', "וישב שם עד עולם"⁵² — אזי ממלא הקב"ה את הבקשה (בר"ה נפקדה חנה), ונעשית שנה שמרובה בבנים ובנות לומדי תורה ועוסקים במצוות, בנים שנולדים לכתחילה לחנה, וגם הבנים שבעבר היו שייכים לפנינה, מנתקים אותם מהקישור וחיבור עם עניני פנינה, ומכניסים וכוללים אותם בין אלו ש"כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה'"⁵³.

ועד שנעשה הענין ד"הקהל את העם האנשים והנשים והטף נולא רק הילדים שכבר הגיעו לחינוך, אלא גם ה"טף" שאינם שייכים עדיין לדיבור (כדאיתא בכמה מפרשים⁵⁴), דכיון שישנה כבר מציאות של נשמה

(47) נדה סא, ב. וראה גם תו"מ חכ"ט ע' (51) שם, כז.
 (52) שם, כב.
 (53) ישע"י סא, ט.
 (48) שם ב, ה.
 (49) מצו"ד ומצו"צ עה"פ.
 (50) שם א, יו"ד.
 (54) ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ (ג). ועוד.

בגוף, הרי הוא נכלל ב"הקהל" יחד עם כלל ישראלן וגרך אשר בשערין למען ישמעו ולמען ילמדו... ליראה את הוי"ו"⁵⁵.

וזוכים להעמיד "צבאות הוי"ו", באופן שאצל כולם יהי' הענין ד"ליראה את הוי"ו", "לעשות רצונך בלבב שלם"⁵⁶, ועד ש"יכלו כל נשמות שב(אותו אוצר ששמו) גוף"⁵⁷, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

ט. בנוגע ללשון הרמב"ם⁵⁸ ש"התשובה והצעקה יפה לעולם, (אבל) בעשרת הימים שבין ראש השנה ויום הכיפורים היא יפה ביותר" — צריך להבין:

כיון שהרמב"ם בספרו "יד החזקה" אינו כותב ("איז ניט אויסן") מליצות כו', וכפי שרואים במפרשי הרמב"ם שמכל תיבה או שינוי והוספה בלשון למדים כמה ענינים עד להלכות בפועל — מהי כוונת הרמב"ם בדיוק הלשון "יפה" ו"יפה ביותר", ומהו החילוק ביניהם?

י. ויש לבאר תחילה הלשון "יפה":

כשלומדים בשטחיות, הנה משמעות הלשון "יפה" הוא דבר שיש בו שימוש במובן של תועלת ("נוצלעך"). אבל יש בזה עוד כמה פירושים: מוטב, כמו "יפה שעה אחת קודם", וכיו"ב, ועד לענין היופי. וכיון שמדובר אודות פירושים של תיבה אחת, מובן, שיש קשר ושייכות ביניהם. וכפי שמצינו כמ"פ בדרושי הצ"צ⁵⁸, שמבאר הקשר ושייכות בין פירושים שונים של תיבה אחת או שרש אחד.

ויש להביא דוגמא לקשר ושייכות של שני הפירושים ב"יפה", שימוש ויופי — מענין הקשור עם הלכה בפועל בהלכות שבת:

איתא בגמרא במסכת שבת⁵⁹ בנוגע לפלוגתא של רבי אליעזר וחכמים אם מותר לצאת בכלי זיין בשבת, ש"רבי אליעזר אומר תכשיטין הן לו" (ולכן מותר לצאת בהם בשבת, כיון שזהו כמו לבוש), ו"חכ"א אינן אלא לגנאי, שנאמר⁶⁰ וכתתו חרבותם לאתים" (ולכן אסור לצאת בהם, כיון שזהו כמו משא) — "אמרו לו לרבי אליעזר, וכי מאחר דתכשיטין הן לו, מפני מה הן בטלין לימות המשיח? אמר להן, לפי שאינן צריכין, שנאמר⁶⁰ לא ישא גוי אל גוי חרב, ותהוי לנוי בעלמא, אמר

(55) וילך לא, יב"ג.
 (56) נוסח תפלת ימים הנוראים.
 (57) יבמות סב, סע"א (ובפרש"י). וש"נ.
 (58) הוספה ג (קמו, ב ואילך). וש"נ. וראה גם תו"מ ח"מ ע' 7. וש"נ.
 (59) סג, א.
 (60) ראה ס' החקירה (הוצאת תשס"ג) (60) ישע"י ב, ד.